WORLD SCIENCE PUBLISHING
LONDON LTD
LONDON
London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA BIRLASHGAN MILLATLAR TASHKILOTI BILAN ALOQALARI (1992–2023-YILLAR)

Muallif: **Choriyeva Zarifa Baxtiyorovna**
Qarshi shaxar 9 maktab Tarix fani o'qituvchisi
Doi:https://doi.org/10.5281/zenodo.23493144

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasining Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) bilan 1992–2023-yillardagi hamkorlik aloqalarining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari va ustuvor yo‘nalishlari tarixiy-siyosiy nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. O‘zbekistonning xalqaro hamjamiyatga integratsiyalashuvi, mintaqaviy xavfsizlikni ta’minlash, Markaziy Osiyoda yadro qurolidan xoli hududni shakllantirish, Orolbo‘yi ekologik muammolarini xalqaro darajaga olib chiqish, Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirish hamda inson huquqlarini ta’minlash borasidagi tashabbuslariga alohida e’tibor qaratiladi. Shuningdek, hamkorlikning evolyutsiyasi, uning O‘zbekiston tashqi siyosatidagi o‘rni va istiqboldagi vazifalari ilmiy jihatdan yoritiladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston Respublikasi, Birlashgan Millatlar Tashkiloti, xalqaro hamkorlik, tashqi siyosat, xalqaro xavfsizlik, Orolbo‘yi, inson huquqlari, barqaror rivojlanish, ekologik diplomatiya, Markaziy Osiyo.

Kirish

XX asrning so‘nggi o‘n yilligi xalqaro munosabatlar tizimida tub o‘zgarishlar yuz bergan, yangi mustaqil davlatlar shakllangan va jahon siyosatining ustuvor yo‘nalishlari qayta belgilangan tarixiy davr bo‘ldi. 1991-yilda O‘zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligini qo‘lga kiritgach, mamlakat oldida xalqaro maydonda o‘zining munosib o‘rnini egallash, milliy manfaatlarini himoya qilish, davlat suverenitetini mustahkamlash va xorijiy mamlakatlar bilan teng huquqli hamkorlik aloqalarini rivojlantirish vazifalari turdi.

Bu jarayonda Birlashgan Millatlar Tashkiloti O‘zbekiston tashqi siyosatining muhim xalqaro institutsional yo‘nalishlaridan biriga aylandi. O‘zbekiston 1992-yil 2-martda BMTga to‘laqonli a’zo sifatida qabul qilindi. Mazkur voqea mamlakatning xalqaro huquqning mustaqil subyekti sifatida tan olinishi va jahon hamjamiyati bilan ko‘p tomonlama hamkorlikni yo‘lga qo‘yishida muhim tarixiy bosqich bo‘ldi. 1993-yilda esa Toshkent shahrida BMT vakolatxonasi faoliyati yo‘lga qo‘yildi.

O‘zbekiston va BMT o‘rtasidagi munosabatlarni o‘rganish nafaqat diplomatik aloqalar tarixini yoritish, balki mamlakat tashqi siyosatining ustuvor yo‘nalishlari, mintaqaviy xavfsizlikka munosabati va global muammolarni hal etishdagi ishtirokini anglash nuqtayi nazaridan ham dolzarbdir.

Mazkur mavzuning ilmiy ahamiyati shundaki, 1992–2023-yillar davomida O‘zbekistonning BMT bilan hamkorligi oddiy xalqaro aloqalarni yo‘lga qo‘yish bosqichidan global va mintaqaviy muammolarni hal etishga qaratilgan tashabbuslarni ilgari surish bosqichigacha rivojlandi.

Tadqiqotning maqsadi — 1992–2023-yillarda O‘zbekiston Respublikasining BMT bilan hamkorlik aloqalarining shakllanishi va rivojlanishini tarixiy izchillikda o‘rganish, asosiy yo‘nalishlarini aniqlash hamda ularning mamlakat tashqi siyosati va barqaror rivojlanishidagi ahamiyatini baholash.

Tadqiqotning asosiy vazifalari:

O‘zbekistonning BMTga a’zo bo‘lishi va hamkorlikning dastlabki bosqichini yoritish;

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

1990-yillar va 2000-yillarda xalqaro xavfsizlik hamda mintaqaviy barqarorlik masalalaridagi hamkorlikni tahlil qilish;

Orolbo‘yi ekologik inqirozi va ekologik diplomatiyaning rivojlanishini o‘rganish;

2016–2023-yillarda hamkorlikning yangi ustuvor yo‘nalishlarini ochib berish;

inson huquqlari, gender tengligi va Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasidagi hamkorlik natijalarini baholash.

Tadqiqotda tarixiylik, xronologik izchillik, qiyosiy tahlil va tizimli yondashuv usullaridan foydalaniladi.

1. O‘zbekiston va BMT hamkorligining shakllanishi (1992–2000-yillar)

O‘zbekiston Respublikasining 1992-yil 2-martda BMTga a’zo bo‘lishi mamlakatning xalqaro munosabatlardagi ishtirokini kengaytirish uchun muhim imkoniyatlar yaratdi. BMTga a’zolik O‘zbekistonga xalqaro muammolar muhokamasida qatnashish, o‘z tashqi siyosiy qarashlarini bayon etish va xalqaro huquqiy mexanizmlardan foydalanish imkonini berdi.

1992-yil 29-yanvarda BMT Xavfsizlik Kengashi O‘zbekistonning tashkilotga a’zo bo‘lishini tavsiya qiluvchi 737-sonli rezolyutsiyani qabul qilgan edi. Shu yilning 2-martida O‘zbekiston BMTga qabul qilindi. Ushbu ikki sana mamlakatning xalqaro tashkilotga a’zo bo‘lish jarayonining muhim huquqiy bosqichlarini ifodalaydi.

1993-yilda Toshkentda BMT vakolatxonasining ochilishi hamkorlikni amaliy jihatdan rivojlantirishga xizmat qildi. Natijada O‘zbekistonning xalqaro tashkilotlar bilan aloqalarini muvofiqlashtirish, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish dasturlarini amalga oshirish va xalqaro tajribani milliy islohotlarga tatbiq etish imkoniyatlari kengaydi.

Dastlabki davrda hamkorlikning asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat bo‘ldi:

O‘zbekistonning xalqaro maydondagi siyosiy mavqeini mustahkamlash.

Mintaqaviy xavfsizlik va tinchlikni ta’minlash.

Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ko‘maklashish.

Ekologik muammolarni xalqaro hamjamiyat e’tiboriga olib chiqish.

Xalqaro huquq normalari va tamoyillariga asoslangan hamkorlikni rivojlantirish.

O‘zbekiston tashqi siyosatida BMT bilan hamkorlikning muhim jihatlaridan biri milliy manfaatlar va xalqaro majburiyatlar o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlashga intilish bo‘ldi. Mamlakat xalqaro xavfsizlik, qurolsizlanish va mintaqaviy barqarorlik masalalarida o‘z pozitsiyasini ilgari surishga harakat qildi.

1990-yillarda ilgari surilgan muhim tashabbuslardan biri Markaziy Osiyoda yadro qurolidan xoli hududni tashkil etish g‘oyasi edi. O‘zbekiston ushbu masalani xalqaro miqyosda ko‘tarib, mintaqani yadroviy xavflardan himoya qilish va xavfsizlikni mustahkamlash tarafdori ekanini namoyon etdi. Mazkur tashabbus keyinchalik Markaziy Osiyo davlatlarining ko‘p tomonlama diplomatik sa’y-harakatlari bilan rivojlantirildi..

Shunday qilib, 1992–2000-yillar O‘zbekiston va BMT munosabatlarining huquqiy hamda institutsional asoslari shakllangan davr bo‘ldi. Bu bosqich keyingi yillarda hamkorlikning yanada kengayishi uchun zarur zamin yaratdi.

2. Xalqaro xavfsizlik va mintaqaviy barqarorlik masalalarida hamkorlik (2001–2015-yillar)

XXI asr boshlarida xalqaro xavfsizlik masalalari, terrorizmga qarshi kurash, Afg‘onistondagi vaziyat va transmilliy tahdidlarning kuchayishi O‘zbekiston va BMT hamkorligining muhim yo‘nalishlariga aylandi.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

Markaziy Osiyoning geosiyosiy joylashuvi, Afg‘oniston bilan qo‘shnichiligi va mintaqadagi xavfsizlik muammolari O‘zbekistonning xalqaro tashkilotlar bilan hamkorligini strategik ahamiyatga ega qildi. O‘zbekiston mintaqaviy barqarorlikni ta’minlashda siyosiy muloqot, xalqaro huquq va ko‘p tomonlama hamkorlik mexanizmlariga tayanish zarurligini ilgari surdi.

Bu davrda hamkorlikning asosiy yo‘nalishlari quyidagilar bilan tavsiflanadi:

Birinchidan, xalqaro terrorizm va transmilliy jinoyatchilikka qarshi kurash. O‘zbekiston xalqaro hamkorlikni kuchaytirish, noqonuniy qurol-yarog‘ savdosi, giyohvand moddalar kontrabandasi va uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashish masalalariga alohida e’tibor qaratdi. BMT tizimidagi tegishli tuzilmalar bilan hamkorlik huquqni muhofaza qilish va xavfsizlik sohalarida xalqaro tajriba almashish uchun imkoniyat yaratdi.

Ikkinchidan, Afg‘onistondagi vaziyatni tinch yo‘l bilan hal etish. O‘zbekiston Afg‘onistonda tinchlik va barqarorlikni ta’minlashni butun mintaqa xavfsizligining muhim sharti sifatida ko‘rdi. Mazkur yondashuv siyosiy muloqot, iqtisodiy aloqalar va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish g‘oyalariga asoslandi.

Uchinchidan, yadro qurolini tarqatmaslik va qurolsizlanish. O‘zbekistonning Markaziy Osiyoda yadro qurolidan xoli hudud tashkil etish tashabbusi mintaqaviy xavfsizlikni xalqaro huquqiy vositalar orqali mustahkamlashga qaratilgan edi. Bu tashabbus 2006-yilda Semipalatinsk shartnomasining imzolanishi bilan muhim natijaga erishdi. Shartnoma 2009-yilda kuchga kirdi.

To‘rtinchidan, xalqaro ekologik xavfsizlik. Orol dengizining qurishi oqibatlari, suv resurslaridan oqilona foydalanish va cho‘llanish jarayonlari mintaqaviy hamkorlikning dolzarb masalalaridan bo‘lib qoldi.

2010-yilda BMT Bosh kotibi Pan Gi Mun O‘zbekistonga tashrif buyurib, Orolbo‘yi hududidagi ekologik vaziyat bilan bevosita tanishdi. Mazkur tashrif Orol dengizi fojiasining xalqaro miqyosdagi dolzarbligini yanada oshirishga xizmat qildi.

2015-yilga kelib, BMT bilan hamkorlik siyosiy xavfsizlik masalalaridan tashqari ijtimoiy rivojlanish, sog‘liqni saqlash, ta’lim, ekologiya va xalqaro taraqqiyot masalalarini ham qamrab oldi.

Ushbu davrning tarixiy ahamiyati shundaki, O‘zbekiston BMT bilan munosabatlarini ko‘p yo‘nalishli hamkorlik asosida rivojlantirib, mintaqaviy muammolarni xalqaro kun tartibiga olib chiqish tajribasini kengaytirdi.

3. 2016–2023-yillarda O‘zbekiston va BMT hamkorligining yangi bosqichi

2016-yildan keyin O‘zbekiston tashqi siyosatida ochiqlikni kuchaytirish, qo‘shni davlatlar bilan yaxshi qo‘shnichilik munosabatlarini rivojlantirish, xalqaro tashkilotlar bilan muloqotni faollashtirish va milliy islohotlarni xalqaro tajriba bilan uyg‘unlashtirishga katta e’tibor qaratildi.

Ushbu jarayon BMT bilan munosabatlarda ham o‘z aksini topdi. Hamkorlikning mazmuni xalqaro tashabbuslarni ilgari surish, barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirish, inson huquqlarini himoya qilish, gender tengligini ta’minlash va ekologik muammolarni hal etish kabi yo‘nalishlar bilan boyidi.

3.1. BMT Bosh Assambleyasidagi tashabbuslar

O‘zbekiston xalqaro maydonda Markaziy Osiyoning tinchligi, barqarorligi va taraqqiyotiga qaratilgan tashabbuslarni ilgari surdi. Bunda mintaqaviy hamkorlikni rivojlantirish, yaxshi qo‘shnichilik munosabatlarini mustahkamlash va umumiy muammolarni birgalikda hal qilish g‘oyalari muhim o‘rin egalladi.

2017-yil 19-sentabrda O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida nutq so‘zladi. Unda Markaziy Osiyoda hamkorlikni mustahkamlash, Afg‘onistonda tinchlik o‘rnatish, yoshlar masalalari va mintaqaviy muammolarni hal etish kabi yo‘nalishlar ko‘tarildi.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

O‘zbekistonning xalqaro tashabbuslari mintaqaviy masalalarni global muhokamaga olib chiqish va ularni xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda hal etishga intilishning namunasidir.

3.2. Orolbo‘yi muammosini xalqaro darajada hal etish

Orol dengizining qurishi Markaziy Osiyodagi eng yirik ekologik va ijtimoiy muammolardan biridir. Ushbu fojia nafaqat tabiatga, balki aholi salomatligi, bandligi, turmush darajasi va hududning iqtisodiy rivojlanishiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatdi.

O‘zbekiston Orolbo‘yi hududidagi ekologik muammolarni xalqaro miqyosda hal etish uchun BMT bilan hamkorlikni kuchaytirdi.

2018-yilda BMT shafeligida Orolbo‘yi mintaqasi uchun Inson xavfsizligi bo‘yicha ko‘p tomonlama sheriklik trast jamg‘armasi tashkil etildi. Jamg‘arma ekologik va ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni kompleks hal etish, aholi turmush sharoitini yaxshilash va Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishga ko‘maklashish uchun xalqaro hamkorlik platformasi sifatida shakllandi.

Mazkur tashabbusning ahamiyati bir necha jihatda namoyon bo‘ladi:

Orolbo‘yi muammosiga xalqaro e’tiborni kuchaytirish;

ekologik tiklanish va aholi farovonligini birgalikda ko‘rib chiqish;

xalqaro moliyaviy va texnik ko‘makni jalb etish;

hududda yangi ish o‘rinlari va daromad manbalarini rivojlantirish;

ekologik barqarorlikni ta’minlashga qaratilgan loyihalarni qo‘llab-quvvatlash.

Bu tajriba ekologik diplomatiyaning O‘zbekiston tashqi siyosatidagi o‘rni kuchayganini ko‘rsatadi.

3.3. Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirish

2015-yilda BMT tomonidan 2030-yilgacha bo‘lgan davr uchun Barqaror rivojlanish maqsadlari qabul qilindi. Ushbu maqsadlar qashshoqlikni qisqartirish, sifatli ta’lim va sog‘liqni saqlash xizmatlarini rivojlantirish, gender tengligini ta’minlash, munosib mehnat sharoitlarini yaratish va ekologik barqarorlikni mustahkamlash kabi yo‘nalishlarni qamrab oladi.

O‘zbekiston mazkur maqsadlarni milliy rivojlanish ustuvorliklari bilan uyg‘unlashtirishga kirishdi.

2020-yilda mamlakat Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirish bo‘yicha o‘zining birinchi Ixtiyoriy milliy sharhini taqdim etdi. Shu yili Barqaror rivojlanish maqsadlari ijrosini parlament darajasida ko‘rib chiqishga qaratilgan ikki palatali parlament komissiyasi tashkil etildi.

2020-yil sentabrida O‘zbekiston hukumati va BMT tizimi 2021–2025-yillarga mo‘ljallangan Barqaror rivojlanish sohasidagi hamkorlik doirasini belgiladi. Ushbu hujjat milliy taraqqiyot ustuvorliklari va xalqaro majburiyatlarni uyg‘unlashtirish, BMT tuzilmalari faoliyatini muvofiqlashtirish hamda hamkorlik natijalarini kuchaytirishga qaratildi. Mazkur hamkorlik doirasida inson kapitalini rivojlantirish, ijtimoiy himoya, ta’lim, sog‘liqni saqlash, gender tengligi va ekologik barqarorlik kabi masalalar muhim o‘rin egalladi.

Barqaror rivojlanish maqsadlari bilan hamkorlikning ahamiyati shundaki, ular mamlakat taraqqiyotini faqat iqtisodiy o‘sish bilan cheklamay, inson farovonligi, ijtimoiy adolat va atrof-muhit muhofazasi bilan birgalikda baholash imkonini beradi.

3.4. Inson huquqlari va gender tengligi sohasidagi hamkorlik

2016–2023-yillarda O‘zbekiston va BMT o‘rtasidagi hamkorlikning muhim yo‘nalishlaridan biri inson huquqlarini ta’minlash va ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish bo‘ldi.

Xalqaro huquqiy hujjatlar talablarini milliy qonunchilik va amaliyotga tatbiq etish, aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini qo‘llab-quvvatlash, xotin-qizlar huquqlarini himoya qilish va gender tengligini rivojlantirish masalalari hamkorlik kun tartibidan joy oldi.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

2021-yilda O‘zbekiston BMTning Nogironlar huquqlari to‘g‘risidagi konvensiyasini ratifikatsiya qildi. Ushbu qadam nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlarini ta’minlash, ularning jamiyat hayotidagi ishtirokini kengaytirish va inklyuziv muhitni rivojlantirish nuqtayi nazaridan muhim ahamiyatga ega bo‘ldi.

Shuningdek, 2021-yilda O‘zbekistonda Gender tenglikka erishish strategiyasining tasdiqlanishi xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlarni ta’minlashga qaratilgan institutsional choralardan biri bo‘ldi.

2023-yil aprel oyida Oliy Majlis Senati maishiy zo‘ravonlikka qarshi kurashish va jabrlanuvchilarni himoya qilishga qaratilgan qonunchilik o‘zgarishlarini ma’qulladi. Mazkur o‘zgarishlar jinoyat va ma’muriy qonunchilikka tegishli normalarni kiritish orqali ayollar va bolalarni zo‘ravonlikdan himoya qilish mexanizmlarini kuchaytirishga yo‘naltirildi. Ushbu jarayonlarni baholashda faqat qabul qilingan qonunlar yoki strategiyalar bilan cheklanib qolmaslik lozim. Ularning amalda qay darajada ishlashi, fuqarolarning huquqiy himoyadan foydalanish imkoniyati va ijtimoiy xizmatlarning samaradorligi ham muhim mezon hisoblanadi.

Demak, inson huquqlari sohasidagi hamkorlikning asosiy natijasi huquqiy normalarni qabul qilish bilangina emas, balki ularning kundalik hayotda amaliy ta’minlanishi bilan o‘lchanishi kerak.

4. O‘zbekiston–BMT hamkorligining asosiy yo‘nalishlari va tarixiy ahamiyati

1992–2023-yillardagi hamkorlikni umumlashtirish O‘zbekiston va BMT munosabatlari bir necha o‘zaro bog‘liq yo‘nalishda rivojlanganini ko‘rsatadi.

Hamkorlik yo‘nalishi
Asosiy mazmuni
Tarixiy ahamiyati
Siyosiy-diplomatik hamkorlik
BMT doirasida xalqaro masalalarni muhokama qilish va tashabbuslarni ilgari surish
O‘zbekistonning xalqaro maydondagi ishtirokini mustahkamlash
Mintaqaviy xavfsizlik
Markaziy Osiyoda tinchlik va barqarorlikni qo‘llab-quvvatlash
Mintaqaviy muammolarni ko‘p tomonlama muloqot orqali hal qilish
Ekologik diplomatiya
Orolbo‘yi muammosi, suv resurslari va ekologik xavfsizlik
Ekologik inqirozga xalqaro e’tiborni kuchaytirish
Barqaror rivojlanish
Qashshoqlikni kamaytirish, ta’lim, sog‘liqni saqlash va ijtimoiy himoya
Milliy taraqqiyot maqsadlarini global vazifalar bilan uyg‘unlashtirish
Inson huquqlari
Xalqaro konvensiyalarniamalga oshirish va huquqiy himoyani kuchaytirish
Huquqiy va institutsional islohotlarni rivojlantirish
Gender tengligi
Xotin-qizlar huquqlari va teng imkoniyatlarni ta’minlash
Ijtimoiy adolat va inklyuziv rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash
Ta’lim va sog‘liqni saqlash
Xalqaro tajriba, texnik yordam va ijtimoiy dasturlar

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

Ushbu yo‘nalishlar bir-biridan alohida mavjud bo‘lmay, o‘zaro chambarchas bog‘liq holda namoyon bo‘ladi. Masalan, Orolbo‘yi ekologik muammosi bir vaqtning o‘zida atrof-muhit muhofazasi, aholi salomatligi, bandlik, ijtimoiy himoya va iqtisodiy rivojlanish masalalarini qamrab oladi.

Xuddi shuningdek, inson huquqlarini ta’minlash faqat qonunchilikni takomillashtirish bilan cheklanmaydi. U sifatli ta’lim, tibbiy xizmat, munosib mehnat sharoiti va ijtimoiy himoya tizimining samaradorligi bilan ham bevosita bog‘liq.

Shu ma’noda, BMT bilan hamkorlik O‘zbekiston uchun xalqaro tajribadan foydalanish, milliy islohotlarni xalqaro mezonlar bilan taqqoslash va global muammolarni hal etishda ko‘p tomonlama yondashuvni rivojlantirish vositasi bo‘lib xizmat qildi.

5. Hamkorlikning muammolari va istiqboldagi vazifalar

O‘zbekiston va BMT o‘rtasidagi hamkorlikning 1992–2023-yillardagi rivojlanishini tahlil qilish erishilgan natijalar bilan bir qatorda, mavjud muammolarni ham hisobga olishni talab qiladi.

Birinchi muhim masala — xalqaro hujjatlarda belgilangan maqsadlarni amaliy natijalarga aylantirishdir. Konvensiyalar, strategiyalar va rivojlanish dasturlarining qabul qilinishi muhim huquqiy asos yaratadi, biroq ularning samaradorligi moliyaviy imkoniyatlar, institutsional salohiyat, malakali kadrlar va monitoring tizimlariga bog‘liq.

Ikkinchi masala — ekologik muammolarni kompleks hal etish zarurati. Orolbo‘yi hududidagi ekologik inqiroz uzoq muddatli, ko‘p tomonlama va katta resurslarni talab qiladigan muammodir. Shu sababli ekologik tiklanish, aholi salomatligi, ichimlik suvi ta’minoti va barqaror bandlikni yagona yondashuv asosida ko‘rib chiqish muhim.

Uchinchi masala — xalqaro hamkorlik natijalarining hududlar kesimida teng taqsimlanishini ta’minlash. Milliy darajada ishlab chiqilgan dasturlar chekka hududlar, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlar va imkoniyatlari cheklangan shaxslar ehtiyojlariga moslashtirilishi lozim.

To‘rtinchi masala — hamkorlikning natijadorligini aniq ko‘rsatkichlar asosida baholashdir. Bunda ajratilgan mablag‘lar yoki amalga oshirilgan tadbirlar sonidan tashqari, aholi turmush sifatidagi o‘zgarishlar, xizmatlardan foydalanish imkoniyati va uzoq muddatli ijtimoiy ta’sirni hisobga olish zarur.

Kelgusida O‘zbekiston va BMT hamkorligining samaradorligini oshirish uchun quyidagi vazifalarga e’tibor qaratish maqsadga muvofiq:

xalqaro konvensiyalar ijrosi ustidan monitoringni kuchaytirish;

ekologik xavfsizlik va suv resurslaridan oqilona foydalanish bo‘yicha mintaqaviy hamkorlikni kengaytirish;Orolbo‘yi aholisining ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan loyihalarni rivojlantirish;

sifatli ta’lim va sog‘liqni saqlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish;

gender tengligi va bolalar huquqlarini himoya qilish mexanizmlarini takomillashtirish;

xalqaro dasturlar natijalarini ochiq ma’lumotlar va mustaqil baholash asosida tahlil qilish.

Bu vazifalar hamkorlikni faqat diplomatik aloqalar doirasida emas, balki fuqarolar hayotiga bevosita ta’sir ko‘rsatadigan amaliy natijalar nuqtayi nazaridan rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa

O‘zbekiston Respublikasining BMT bilan 1992–2023-yillardagi hamkorlik aloqalari mamlakat tashqi siyosati tarixining muhim tarkibiy qismidir. Mazkur davr mobaynida munosabatlar xalqaro tashkilotga a’zo bo‘lish va diplomatik aloqalarni yo‘lga qo‘yish bosqichidan siyosiy, ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy yo‘nalishlarni qamrab olgan ko‘p tomonlama hamkorlik tizimigacha rivojlandi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelish mumkin.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

Birinchidan, O‘zbekistonning 1992-yilda BMTga a’zo bo‘lishi mamlakatning xalqaro munosabatlardagi mustaqil ishtirokini mustahkamlash va tashqi siyosiy manfaatlarini xalqaro miqyosda ifodalash uchun muhim institutsional asos yaratdi.

Ikkinchidan, 1990-yillardan boshlab xalqaro xavfsizlik, Markaziy Osiyoda yadro qurolidan xoli hudud tashkil etish va Afg‘onistondagi vaziyatni barqarorlashtirish masalalari O‘zbekistonning BMT doirasidagi hamkorligida muhim o‘rin egalladi.

Uchinchidan, Orolbo‘yi ekologik muammosini xalqaro darajada ko‘tarish O‘zbekiston ekologik diplomatiyasining muhim yo‘nalishiga aylandi. BMT shafeligidagi xalqaro hamkorlik mexanizmlari ekologik va ijtimoiy muammolarni kompleks hal etishga qaratilgan tashabbuslarni rivojlantirish imkonini berdi.

To‘rtinchidan, 2016–2023-yillarda hamkorlikning inson huquqlari, gender tengligi, inklyuziv rivojlanish va Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishga qaratilgan yo‘nalishlari yanada faollashdi. Ushbu jarayon xalqaro standartlar bilan milliy taraqqiyot ustuvorliklarini uyg‘unlashtirishga xizmat qildi.

Beshinchidan, hamkorlikning kelgusi samaradorligi qabul qilingan xalqaro majburiyatlarning amaliy ijrosi, islohotlarning natijadorligi va aholi turmush sifatidagi real o‘zgarishlar bilan belgilanadi.

Umuman olganda, 1992–2023-yillar O‘zbekiston va BMT munosabatlarining shakllanishi, institutsional mustahkamlanishi va mazmunan kengayishi davri bo‘ldi. Ushbu hamkorlik O‘zbekistonning xalqaro maydondagi ishtirokini rivojlantirish bilan birga, mintaqaviy xavfsizlik, ekologik barqarorlik va inson taraqqiyoti masalalarini hal etishda ko‘p tomonlama diplomatiyaning ahamiyatini namoyon etdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. O‘zbekiston va BMT hamkorligi: tashkilotning O‘zbekistondagi faoliyati va asosiy bosqichlari. Rasmiy ma’lumotlar.
2. The United Nations in Uzbekistan
3. United Nations. Uzbekistan and the UN. O‘zbekiston Respublikasining BMT huzuridagi Doimiy vakolatxonasi materiallari.
4. United Nations. United Nations Sustainable Development Cooperation Framework 2021–2025 for Uzbekistan. 2020.
5. The United Nations in Uzbekistan
6. United Nations. Resolution 737 (1992): Admission of the Republic of Uzbekistan to membership in the United Nations. 29 January 1992.
7. digitallibrary.un.org
8. United Nations in Uzbekistan. United Nations Country Annual Results Report 2023: Uzbekistan. 2024.
9. United Nations in Uzbekistan. Evaluation of the United Nations Sustainable Development Cooperation Framework for Uzbekistan (2021–2025): Final Report. 2025.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.